

ALPEJSKIE TRZYTYSIĘCZNIKI

TOM I

Richard Goedeke

przekład
Joanna Duraj

Wydawnictwo Sklepu Podróżnika
Warszawa 2015

Tytuł oryginału: *3000er in den Nordalpen. Die Normalwege – vom Berner Oberland über den Alpenhauptkamm bis zu den Hohen Tauern*
Wydanie oryginału III, 2011

Projekt okładki: Igor Browiński, Cyprian Pietrykowski

Zdjęcia: Richard Goedeke

Zdjęcie na I stronie okładki: *Tuxer Hoher Riffler od zachodu (widok z Gefrorene-Wand-Spitze)*

Zdjęcia na IV stronie okładki (od lewej): *Kaczeńce; Wiesbachhorn od wsch., po lewej przeł. Widauer Scharte; Na drodze normalnej na Zsigmondyspitze*
Szkice map: Christian Rolle

Copyright © for the German edition: 2011 Bruckman Verlag GmbH, München
Copyright © for the Polish edition by Przemysław Chlebicki, 2015

Redakcja: Joanna Duraj

Współpraca redakcyjna: Przemysław Chlebicki, Ewa Pietraszek

Wydanie II, Warszawa 2015

ISBN 978-83-7136-135-7

Wydawnictwo Sklepu Podróżnika
02-320 Warszawa, ul. Grójecka 46/50
tel. 22 658 46 26
redakcja@sp.com.pl
podroznik.com.pl

Autor i wydawcy dołożyli wszelkich starań, aby opisy tras wiernie odpowiadały rzeczywistości. Przechodzenie tras opisanych w przewodniku odbywa się jednak na własne ryzyko i Autor ani wydawcy nie biorą odpowiedzialności za ewentualne wypadki związane z używaniem przewodnika.

Spis treści

Objaśnienie piktogramów	8
Od redakcji	9
Co każe zdobywać szczyty	10

Kilka uwag do książki

Trzytysięczniki 11 • Drogi normalne 12 • Kryteria wyboru 13 • Wymagania 13 • Sposób opisywania tras 19 • Objasnienia skrótów 20 • Wzywanie pomocy 21 • Wskazówki przy ratownictwie powietrznym 21

Trasy

ALPY BERNEŃSKIE

Zachodnie Alpy Berneńskie 22

1	Grand Muveran		23
2	Balmhorn		24
3	Les Diablerets		25
4	Wildhorn		27
5	Wildstrubel		28
6	Rinderhorn		29

Centralne Alpy Berneńskie 31

7	Blümlisalphorn		32
8	Bietschhorn		34
9	Doldenhorn		36
10	Nesthorn		38
11	Groß Wannenhorn		40
12	Gspaltenhorn		41
13	Mittelhorn		43
14	Lauterbrunner Breithorn		45
15	Schinhorn		47

16	Tschingelhorn		48

17	Eiger		49

18	Gletscherhorn		53

19	Trugberg		54

20	Agassizhorn		55

21	Ebneflüh		57

ALPY URNEŃSKIE

Zachodnie Alpy Urneńskie 59

22	Dammastock		60

23	Titlis		61

24	Fleckistock		63

25	Sustenhorn		65

26	Groß Spannort		66

27	Schlossberg		66

28	Galenstock		68

Wschodnie Alpy Urneńskie 69

29	Oberalpstock		69

30	Piz Giuv		70

31	Bristen		71
32	Groß Düssi		73
33	Groß Schärhorn		74
34	Groß Windgällen		75
ALPY GLARNEŃSKIE			77
35	Tödi		78
36	Ringelspitz		81
37	Hausstock		82
38	Piz Segnas		83
39	Grond Cavistrau		85
40	Bifertenstock		86
41	Clariden		87
42	Vorab		88
SILVRETTA			89
43	Piz Linard		89
44	Piz Murtèra		91
45	Fluchthorn		91
46	Augstenspitze		93
47	Flüela-Wisshorn		94
48	Piz Buin Grond		95
49	Piz Fliana		97
50	Großes Seehorn		98
51	Großlitzner		99
SAMNAUN			101
52	Muttler		101
53	Stammerspitz		102
54	Vesulspitze		103
54a	Hexenkopf		104
VERWALL			105
55	Hoher Riffler	 	105
56	Kuchenspitze		107
57	Patteriol		109
ALPY LECHTALSKE			111
58	Parseier Spitze		111
ALPY ÖTZTALSKE			113
Centralne Alpy Ötztalskie			113
59	Wildspitze		114
60	Hochvernagtspitze		116
61	Innere Schwarze Schneide		117
62	Hinterer Brunnenkogel		118
Alpy Ötztalskie – pasmo graniczne			119
63	Hinterer Schwärze		120
64	Weißkogel		121
65	Fineilspitze		123
66	Similaun		124
67	Kreuzspitze		125
68	Hinterer Seelenkogel		126
69	Großer Ramolkogel		127
70	Schalfkogel		129
71	Hochwilde		130

Południowe Alpy Ötztalskie 131

- 72** Roteck 132
- 73** Lodner 133
- 74** Mastaunspitze 134
- 75** Lagaunspitze 135

Alpy Ötztalskie – grań Kaunergrat i grzebień Glockturmu 137

- 76** Rofelewand 137
- 77** Watzespitze 138
- 78** Verpeilspitze 140
- 79** Glockturm 141
- 80** Vordere Ölgrubenspitze 142
- 81** Weißseespitze 142
- 82** Seekogel 143

Alpy Ötztalskie – grzebień Geigen 146

- 83** Luibiskogel 146
- 84** Hohe Geige 147

ALPY SZTUBAJSKIE 148

- 85** Zuckerhüt 148
- 86** Habicht 150
- 87** Strahlkogel 151
- 88** Pflerscher Tribulaun 152
- 89** Schrankogel 154
- 90** Östlicher Feuerstein 156
- 91** Ruderhofspitze 157

- 92** Acherkogel 158

- 93** Hoher Seeblasskogel 160

- 94** Wilde Leck 161

- 95** Hohe Villerspitze 162

- 96** Wilder Freiger 164

- 97** Schaufelspitze 165

ALPY ZILLERTALSKIE**Zachodnie Alpy Zillertalskie 166**

- 98** Olperer 167

- 99** Hochfeiler 169

Widok na
Watzespitze
z wierzchołka
Linker
Fernerkogel

Olperer
i Fußstein,
widok ze
szczytu
Großer
Kaserer

100	Schrammacher		171	105	Schwarzenstein		181
101	Großer Möseler		172	106	Zsigmondyspitze		183
101a	Wilde Kreuzspitze		175	Wschodnie Alpy Zillertalskie 186			
101b	Grabspitze		175	107	Reichenspitze		186
101c	Wurmaulspitze		176	108	Rauchkofel		188
102	Tuxer Hoher Riffler		176	109	Napfspitze		189
103	Gefrorene-Wand-Spitze		178	110	Hintere Stangenspitze		190
Centralne Alpy Zillertalskie 179				GRUPA RIESERFERNER 192			
104	Großer Löffler		179	111	Hochgall		192

112	Schneebiger Nock		194
113	Durreck		195
114	Wildgall		196
GRUPA SCHOBERA			197
115	Petzeck		198
116	Hoher Prijakt		199
117	Roter Knopf		200
117a	Großer Hornkopf		201
118	Hochschober		201
119	Glödis		202
WYSOKIE TAURY			
Grupa Venedigera			204
120	Großvenediger		205
121	Rötspitze		208
122	Dreiherrnspitze		209
123	Schlieferspitze		210
124	Lasörling		211
125	Keeskogel		212
126	Großer Geiger		213
Grupa Glocknera			215
127	Großglockner		216
128	Großer Muntanitz		220
129	Hocheiser		221
130	Fuscherkarkopf		222
131	Wiesbachhorn		224
132	Kitzsteinhorn		226
133	Racherin		226
134	Stubacher Sonnblick		227
Grupa Goldbergu			229
135	Hocharn		230
136	Schareck		232
137	Hoher Sonnblick		233
Grupa Ankogla			235
138	Hochalmspitze		236
139	Hafner		239
140	Ankogel		241
Alpy Salzburskie			243
141	Hoher Dachstein		244
Trzytysięczniki w liczbach			247
Indeks			255

OBJAŚNIENIE PIKTOGRAMÓW

1. Rodzaj i trudność trasy

wędrówka

wspinaczka/
ferrata

wędrówka
wysokogórska

trasy łatwe

trasy średnio trudne

trasy trudne

2. Całkowita trudność drogi

F	facile	łatwo
PD	peu difficile	niewiele trudno
AD	assez difficile	dość trudno
D	difficile	trudno
TD	très difficile	bardzo trudno
ED	extrêmement difficile	nadzwyczaj trudno

Trudności dróg wspinaczkowych przy odkrytej skale podano według skali UIAA (np. III+).
Dla dróg śnieżnych i lodowych podano maksymalne nachylenie drogi w stopniach (np. 50°).

3. Inne informacje dotyczące trasy

- !** uwaga, niebezpieczne odcinki
- lodowiec lub pole firnowe, nachylenie w stopniach
- odcinki ze sztucznymi ułatwieniami lub ferrata
- możliwość dojazdu kolejką lub wyciągiem

4. Czas przejścia

Orientacyjny czas potrzebny na wejście i zejście ze szczytu przy dobrych warunkach bez odpoczynków. Czas liczony od/do punktu bazowego, którym zwykle jest schronisko.

5. Przewyższenie

Różnica wysokości między wierzchołkiem a najwyższym punktem na prowadzącej nań drodze, do którego można dojechać samochodem albo kolejką.

Od redakcji

Przed Państwem nowe wydanie pierwszego tomu „Alpejskich trzytyśięczników” Richarda Goedekego. Przez niecałe dziesięć lat, które upłynęły od publikacji pierwszego wydania, Alpy się zmieniły. Coraz mniejsza pokrywa lodowcowa sprawia, że niektóre dawniej popularne drogi na alpejskie szczyty stały się nie do przejścia. W niniejszej książce autor uwzględnił te zmiany. Przedstawia także sześć nowych wierzchołków, nieopisanych w poprzednim wydaniu.

W pracy nad książką staraliśmy się o zachowanie jednolitości danych topograficznych. Zwracamy Państwa uwagę na fakt, że korzystając z różnych źródeł, można napotkać różnice w nazewnictwie i rozbieżne dane co do wysokości punktów na mapie. Ponadto różne źródła mogą podawać warianty dróg wejściowych inne od opisanych w przewodniku. W razie pojawienia się najmniejszych wątpliwości co do wyboru właściwej trasy należy zasięgnąć opinii w lokalnym biurze turystycznym lub w schronisku.

Gdyby natknęli się Państwo w książce na jakiegokolwiek nieścisłości lub podczas swoich górskich wędrówek zaobserwowali nieujęte w książce zmiany na trasach, prosimy o nadesłanie stosownych uwag na adres wydawnictwa.

Wszystkim czytelnikom życzymy wielu szczęśliwych powrotów z gór!

Grupa z przewodnikiem na lodowcu

Co każe zdobywać szczyty?

Turystykę górską można uprawiać na wiele różnych sposobów, ale najstarszą formą chodzenia po górach, czymś, co przynosi spełnienie głęboko zakorzenionych ludzkich tęsknot i pragnień, jest zdobywanie szczytów. W górę, tam gdzie są dorośli, wyciąga ręce małe dziecko. Z góry można dużo więcej zobaczyć. Widoki rozciągające się z górskich szczytów budzą w nas wznioste uczucia. Szczyty kierują nasze myśli w stronę metafizyki: dążymy wzwyż nie tylko w dosłownym, lecz także w przenośnym sensie. Szczyt, jak każdy symbol, kryje w sobie mnóstwo znaczeń. Na szczytach gór mieszkają bogowie – ci greccy i ci nepalscy, a i my, docierając w pobliże ich siedzib, możemy czasami poczuć się jak oni.

Kiedy po mozolnym podejściu osiągamy wreszcie wierzchołek, mamy wrażenie, że dokonaliśmy czegoś niezwykłego – i słusznie. Przecież wspięliśmy się na niebotyczną wysokość, zmierzylimy z potężnym górskim masywem i uzyskaliśmy potwierdzenie własnych sił i wytrwałości. Osiągnęliśmy nie tylko górski szczyt, ale i sukces – tym większy, im wyższy wierzchołek udało się zdobyć.

W dolinie
Lötschen przy
Falleralp

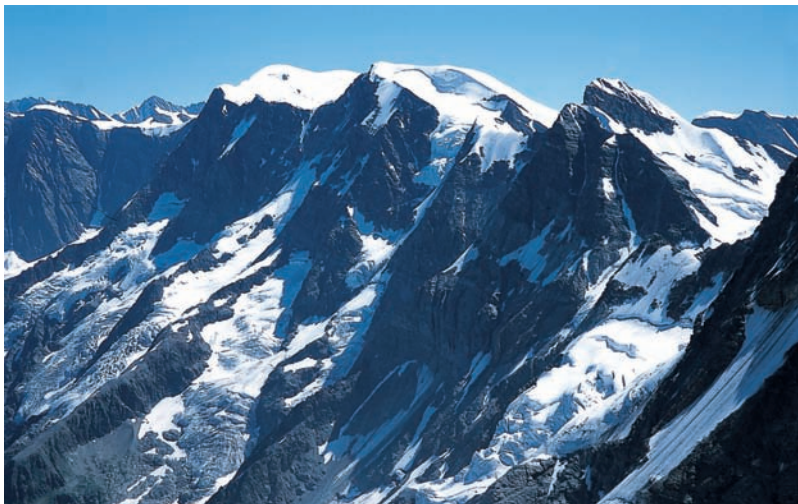
Teatr cieni

Chociaż zdobywanie szczytów jest dla wielu osób jedynie wstępem do górskiej przygody, to pozostaje fascynującym przeżyciem także wtedy, gdy na pewien czas głównym celem staje się poszukiwanie coraz trudniejszych dróg do pokonania. Zdarza się również, że możliwość uprawiania bardziej zaawansowanych form alpinizmu jest ograniczona z przyczyn zewnętrznych – kiedy wyruszamy w góry z mniej doświadczonym partnerem lub kiedy z wiekiem maleje nasza sprawność fizyczna. Wtedy zdobywanie szczytów nabiera nowego znaczenia, stając się okazją do namysłu nad tym, co naprawdę istotne. Bo rzadko kiedy nasze osiągnięcia są tak oczywiste, jak wówczas, gdy oglądając się za siebie i patrząc na górski szczyt, możemy powiedzieć: „Tam byliśmy!”.

Kilka uwag do książki

Trzytysięczniki

Niektóre z alpejskich trzytysięczników towarzyszą wyższym wierzchołkom niczym królewska świta, inne niepodzielnie panują w niższych masywach. Mają one wiele do zaoferowania wszystkim wspinaczom –

Widok z Tschingelhornu na Ebnefluh, Mittagshorn i Großhorn

także i tym, którzy zwykle zauważają dopiero szczyty o wysokościach zaczynających się od czwórki. Mierzone miarą bezwzględną nie są oczywiście bardzo wysokie. Ich zdobywanie raczej nie wymaga wcześniejszej aklimatyzacji. Panują tu również bardziej stabilne warunki pogodowe niż w wyższych górach. W porównaniu z wyższymi górami trzytysięczniki są na ogół mniej zatłoczone, a swoją stosunkowo niewielką wysokość rekompensują często trudnością tras (o ile nie ułatwiamy sobie zadania, korzystając z kolejek górskich, ubezpieczonych dróg wspinaczkowych, ferrat lub oznakowań). W dodatku widoki rozciągające się z trzytysięczników są niejednokrotnie o wiele ciekawsze niż te, które można oglądać z najwyższych alpejskich szczytów.

Drogi normalne

Termin „droga normalna” oznacza najłatwiejsze podejście na dany szczyt. Trasy określane tym mianem mają w sobie szczególnie urok. Choć prowadzą do zdobycia wyznaczonego celu najprostszą drogą, ich wyśledzenie bywa niekiedy prawdziwym sprawdzianem alpinistycznego doświadczenia. Najczęściej wiodą tymi samymi ścieżkami, którymi dotarli na wierzchołek jego pierwsi zdobywcy, więc przemierzając je, dotykamy

kawałka historii alpinizmu. Na bardzo popularnych szczytach drogi te jednak już dawno utraciły swój pierwotny charakter. Orientację ułatwia tam system oznakowań i ślady pozostawione przez innych wspinaczy, a najtrudniejsze odcinki są często złagodzone przez sztuczne ułatwienia wspinaczkowe. Jednak w przypadku bardziej wymagających szczytów nawet najłatwiejsze podejścia potrafią zaskoczyć trudnościami.

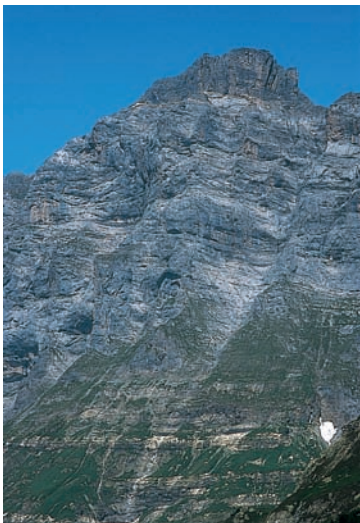
Kryteria wyboru

W Alpach jest bardzo wiele trzypięcniaków, stąd decyzja o tym, które z nich przedstawić w tej książce, nie była łatwa. Wiedziałem, że mój wybór nie może być zupełnie arbitralny, nie chciałem też ograniczać się do opisu szczytów o pewnej określonej trudności, na przykład najłatwiejszych. W moim zamysle przewodnik ten miał uwzględniać **wszystkie znaczące szczyty**. Dlatego też (podobnie jak w „Alpejskich czteropięcniakach”, Wydawnictwo Sklepu Podróżnika 2014) postanowiłem posłużyć się pojęciem wybitności topograficznej. Dany szczyt jest tym wybitniejszy, im wyżej wznosi się ponad najgłębszą przełęcz leżącą między nim a najbliższym wyższym od niego wierzchołkiem (w nagłówkach rozdziałów wybitność oznaczono skrótem „wyb.”). Ostatecznie książka zawiera opisy dróg normalnych na wszystkie położone w poszczególnych regionach trzypięcniaki, których **wybitność przekracza 400 m**. Dzięki temu trafili tu zarówno „lokalni władcy” dumnie panujący nad okolicą, jak i pomniejsi towarzysze najwyższych alpejskich wierzchołków.

Uwzględniłem również kilka mniej wybitnych szczytów, o ile można je było określić jako **wyjątkowo wysokie** („prawie-czteropięcniaki”; klasa W), **wyjątkowo spektakularne** pod względem kształtu (szczególnie wysmukłe, strome, ostre; klasa S) lub **wyjątkowo popularne** (ze względu na widoki, łatwe dojście czy możliwość wjazdu kolejką; klasa P).

Wymagania

Alpejskie trzypięcniaki (podobnie jak czteropięcniaki) stawiają swoim potencjalnym zdobywcom bardzo zróżnicowane wymagania. Są wśród nich szczyty typowo wycieczkowe, na które przy dobrej pogodzie wejście bez trudu każdy przeciętnie sprawny miłośnik gór; są jednak i takie, które nawet na najłatwiejszych trasach wymagają dużego doświadczenia alpinistycznego i sporych umiejętności. Dlatego przed wyruszeniem w drogę zalecam dokładne przestudiowanie poniższej klasyfikacji, wyróżniającej sześć grup szczytów o różnym stopniu trudności.

Południowe
ściany Titlisu

Do pierwszej grupy należą **szczyty, na które można wjechać kolejką**, z ułatwieniami wspinaczkowymi prowadzącymi na sam wierzchołek, często zwieńczony restauracją i przy okazji zwykle okropnie zaśmiecony. Najłatwiejszym sposobem dotarcia na taki szczyt jest oczywiście wjazd kolejką. Nie trzeba tu być atletą i wyczyn ten przeżyje każdy, kto nie jest akurat ciężko chory na serce, a ewentualne braki w wyposażeniu przyplącić można co najwyżej katarem. Jednak ktoś, kto próbował zdobywać góry w bardziej tradycyjny sposób, na własnych nogach, na pewno zgodzi się, że wjazd kolejką to nie to samo. Stajemy na szczycie zubożeni o doświadczenie wewnętrznej harmonii wywołane medytacyjnym rytmem wspinaczki, nie mamy też warunków, by w spokoju podziwiać krajobraz i w pełni skupić się na uczuciach, które jego widok w nas wywołuje. Dlatego ktoś, kogo nie

satisfakcjonuje takie splotone przeżycie i kto chciałby doświadczyć tych gór w sposób bardziej autentyczny, powinien wybrać taką porę dnia lub roku, kiedy nie kursuje kolejka i nie ma tłumów, a dodatkowo zdecydować się na podchodzenie drogami pierwszych zdobywców. Wtedy, o dziwo, okaże się, że i te szczyty mogą stanowić naprawdę poważne wyzwanie.

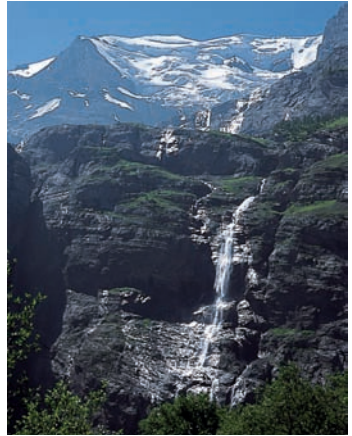
Druga grupa to skalne **szczyty przygotowane do ruchu turystycznego**, z oznakowaniami, wytyczonymi ścieżkami i sztucznymi ułatwieniami w postaci stalowych lin, stopni, drabin i mostów. Udogodnienia te ułatwiają orientację i redukują trudność ewentualnej wspinaczki do stopnia I*. W porównaniu z wyższymi, ośnieżonymi szczytami obłaska-

* Włoskie określenie na drogę wspinaczkową wyposażoną w urządzenia ułatwiające jej pokonanie to „via ferrata” (droga/ścieżka żelazna); niemieckie – „Klettersteig” (ścieżka wspinaczkowa). W języku polskich turystów na dobre przyjęło się określenie „ferrata”, z nim też spotka się Czytelnik w dalszej części książki. Choć w pierwszym rzędzie można skojarzyć ferraty z drogami w stylu tatrzańskiej Orlej Perci, to alpejski model ubezpieczania tras wspinaczkowych jest odmienny. Podstawą asekuracji jest tu stalowa lina przymocowana do ściany co kilka metrów (poręczówka), do której przypinamy się karabinkiem (przyp. tłum.).

wianie skalnych wierzchołków daje znacznie pewniejsze rezultaty, jednak sztucznie przygotowane trasy mają też swoje wady. Choć ubezpieczone drogi wspinaczkowe umożliwiają pokonywanie trudnych odcinków i raczej nie sposób się na nich zgubić, to z drugiej strony ich przemierzanie bywa często nieco monotonne i ma więcej wspólnego z wchodzeniem po schodach niż z prawdziwą górską wspinaczką. Stalowe liny, oprócz tego, że redukują wymagania względem zmysłu orientacji, oferują też prostą, choć w żadnym razie nie stuprocentowo pewną możliwość asekuracji. Nie wolno też zapominać, że nawet szlaki „przetarte” dynamitem i stalą trzeba pokonać o własnych siłach. Ubezpieczone drogi wspinaczkowe stwarzają paradoksalnie także pewne swoiste niebezpieczeństwa. Dzięki sztucznym udogodnieniom niedoświadczeni turyści docierają w miejsca, w które w innym razie nigdy by się nie zapuścili, toteż ewentualny defekt urządzeń ułatwiających wspinaczkę może spowodować, że znajdą się w potrzasku. Z kolei podczas burzy obecność „żelastwa” stwarza wręcz śmiertelne zagrożenie. Należy również pamiętać, że góry należące do tej grupy osiągną takie wysokości, na których przy załamaniach pogody nawet latem może się zrobić naprawdę bardzo zimno. Nie wolno też lekceważyć ryzyka związanego ze spadającymi kamieniami.

Minimalne wymagania dla bezpiecznego pokonywania alpejskich „żelaznych dróg” to brak lęku przestrzeni, pewność kroku, odpowiednie obuwie, kask chroniący przed uderzeniami kamieni, dostatecznie ciepła i wiatroszczelna odzież oraz na wszelki wypadek płachta biwakowa lub przynajmniej aluminiowy koc izotermiczny. Na bardziej stromych odcinkach potrzebny będzie także sprzęt wspinaczkowy, a więc kompletna uprząż (pas piersiowy i pas biodrowy) oraz zestaw złożony z lonży o grubości co najmniej 12,5 mm, dwóch karabinków z blokadą zamka i absorbera energii. Jeżeli trasa prowadzi częściowo przez strome pola śnieżne lub lodowe, niezbędne mogą okazać się także raki i czekan.

Trzecią grupę stanowią popularne **szczyty**, na których nawet na drogach normalnych trzeba się zmierzyć z **prawdziwą wspinaczką**

Balmhorn od ptn., z doliny Gasteren

Droga
normalna na
Petzeck

skalną. Dopiero tutaj możemy poznać prawdziwą istotę gór, czubkami palców dotykając szorstkich i gładkich powierzchni, dziur, wyżłobień, szczelin i drobnych krawędzi – całego bogactwa skalnych formacji. Tu każdy sam musi wypatrywać właściwej drogi, przy czym wyćwiczone oko obok kamiennych kopczyków (które zresztą czasem potrafią wprowadzać w błąd!) dostrzeże też ślady pozostawione przez poprzedników: odbicia podeszew na źwirowych półkach, miejsca, w których chwytły i stopnie zostały wyłamane, czarne ślady po otartej z butów gumie, skały porysowane rakami czy wypolerowane chwytły. Także podczas właściwej wspinaczki, w ścianie, każdy musi się orientować na własną rękę – samodzielnie rozpoznawać chwytły i stopnie, samodzielnie je wypróbować i wybierać, samodzielnie wynajdować miejsca do asekuracji i zakładać stanowiska asekuracyjne. Oprócz wymagań opisanych w poprzedniej grupie, w przypadku tego rodzaju gór potrzebne będą też (przy trudnościach co najmniej II stopnia): lina, karabinki, kości i pętle,

czasem także młotek i haki, no i oczywiście umiejętność prawidłowego stosowania tego sprzętu. Tym, którzy tę umiejętność posiadli, góra zapewni bardzo intensywne przeżycia. Natomiast mniej doświadczeni turyści, planując wyprawę w taki teren, powinni rozważyć możliwość skorzystania z usług profesjonalnego przewodnika. Nie jest to może tanie, ale z pewnością opłaca się bardziej niż cierpienia i wydatki związane z ewentualnymi wypadkami.

Najwyższe trzytysięczniki często niewielka odległość dzieli od magicznej granicy 4000 m, a wiele z nich to szczyty równie potężne i eleganckie, co wyższe wierzchołki. W tak wysokich górach trzeba czasem pokonywać dłuższe odcinki po lodowcu lub wspinać się po ścianach i graniach pokrytych wiecznym lodem. Trudności wspinaczkowe są tu bardzo silnie zależne od aktualnie panujących warunków pogodowych. Konieczny jest sprzęt lodowcowy oraz opanowanie specjalnych technik asekuracji. Obecnie w górach tych bardzo wyraźnie widać skutki globalnego ocieplenia: na lodowcach i w terenie mikstowym jest coraz więcej szczelin, mosty śnieżne są coraz mniej stabilne, a w miejsce dawnych ścian lodowych pojawia się gładka skała lub piarg.

Do czwartej grupy zaliczają się **popularne góry lodowcowe**. Latem, przy dużym natężeniu ruchu turystycznego, drogi normalne na te szczyty są dobrze przeddeptane, co znacznie zmniejsza trudności orientacyjne i ułatwia podejście dzięki wyrąbanym stopniom. Jednak ślad prowadzący przez szczelinę lodową czy nawis śnieżny nigdy nie stanowi gwarancji, że droga nie zarwie się pod kolejnym wspinaczem, zwłaszcza gdy ten lekkomyślnie wybierze się w trasę w pełnym słońcu po rozmiękłym śniegu.

Dużo bardziej wymagającą piątą kategorię stanowią **góry lodowcowe bez śladów** bytności człowieka. Do tej

Pałapki
w lodowcu

grupy zalicza się w Alpach znacznie więcej trztyśięczników niż czterotyśięczników. Najpewniejszą drogę wśróđ szczelin trzeba w tym wypadku znaleźć samemu, na stokach pokrytych śniegiem samemu zakładać ślad, a na graniach w porę unikać nawisów. Należy przy tym pamiętać, że asekuracja w lodzie jest z zasady mniej pewna niż w skale.

I wreszcie szósta grupa: **dzikie, rzadko odwiedzane skalne szczyty**. Tutaj skała wciąż znajduje się w niemal pierwotnym stanie, prawie nienaruszona przez wspinaczy. Drogę trzeba wyszukiwać samemu, nie mając do pomocy żadnych śladów. Należy przy tym uważać na niepewne chwytty i stopnie. Tutaj nawet dobra, lita skała jest w załomach i na półkach pokryta gruzem, który w każdej chwili może się obsunąć. Poruszanie się w takim terenie wymaga doświadczenia, ogromnej koncentracji i cierpliwości. Dlatego góry należące do tej grupy to szczególnie wymagające i trudne cele, dostępne tylko dla nielicznych, a ich zdobywanie to prawdziwa przygoda! Tego rodzaju wspinaczka będzie jednak przyjemnością jedynie dla tych, którzy potrafią dostrzec i docenić poezję dzikich złomisk i nieprzetartych szlaków. Jeżeli ktoś nie spełnia wszystkich powyższych wymagań, najlepiej zrobi, trzymając się od takich miejsc z daleka.

W wysokich górach dzikie, pierwotne szczyty trafiają się coraz rzadziej, dlatego bardzo ważne jest, by wciąż pozostawały w niezmienionym stanie. Alpy straciłyby bardzo wiele ze swojej magii, gdyby drogi wejściowe także i na te szczyty oczyszczono, oznakowano i przygotowano dla potrzeb masowej turystyki. Obecnie i tak mamy już tyle „żelaznych dróg”, że nie starczyłoby jednego życia, by przejść je wszystkie. Dlatego w tych najbardziej dzikich górach nie ma miejsca nawet na dodatkowe kopczyki – wszystko powinno zostać tak, jak jest. No i nie trzeba chyba dodawać, że zarówno tutaj, jak i w przypadku wszystkich innych gór, po naszej wizycie nie ma prawa zostać nawet najmniejszy śmieć.

Pragnę podziękować wszystkim, którzy dzięki wskazówkom, radom i współdziałaniu w pokonywaniu tras przyczynili się do powstania tej książeczki. W szczególności dziękuję Bernardowi Batscheletowi, Ludwigowi Bertlemu, Gotlindzie Blechschmidt, Gertrudzie Goedeke, Susannie Hornburg, Manfredowi Hunzikerowi, Markusowi Kochowi, Juttcie Kühlmeyer, Rolfowi Leberowi, Joachimowi Lindemu, Rhei Mat-

ter, Thomasowi Mollowi, Edwinowi Schmittowi, Vietowi i Hermannowi Steinerom, Stefanowi Winterowi oraz Curdowi-Stefanowi Zeidelrowi.

Wszystkim czytelnikom życzę właściwej dozy samokrytyki w doborze celów, dużo radości w drodze, no i szczęśliwych powrotów. Wszelkie uwagi i propozycje poprawek proszę kierować do Richarda Goedekego, Siekgraben 56, 38124 Braunschweig, r.goedeke@gmx.de.

Sposób opisywania tras

Na początku każdego rozdziału określona została **trudność** danej trasy według skali francuskiej charakteryzującej **całość drogi**. Oprócz trudności związanych z samą wspinaczką skala ta uwzględnia także wysokość szczytu, jakość skały, długość drogi i występujące na niej zagrożenia. Poniżej objaśnienie francuskich skrótów:

F	facile	łatwo
PD	peu difficile	nieco trudno
AD	assez difficile	dość trudno
D	difficile	trudno
TD	très difficile	bardzo trudno
ED	extrêmement difficile	nadzwyczaj trudno

W dalszej kolejności podano **trudność wspinaczki** na odcinkach skalnych według skali UIAA (np. III+), a dla dróg śnieżnych i lodowych maksymalną stromiznę w stopniach (np. 50°). Przy tym zawsze należy pamiętać, że przy zaśnieżeniu lub zalodzeniu poziom trudności wspinaczki skalnej może się diametralnie zmienić i że wiele zależy także od tego, czy na śniegu lub lodzie założony jest dobry ślad.

Pod pojęciem **niebezpieczeństwa** rozumie się niebezpieczeństwa obiektywne. Wiadomo jednak, że nawet na obiektywnie bezpiecznych trasach może dojść do śmiertelnego wypadku, jeżeli turysta źle oceni pogodę lub własne umiejętności albo ma nieodpowiednie wyposażenie (nt. ratownictwa patrz dalej).

Inne uwagi: Stosowane w tekście określenia „prawo” i „lewo” należy rozumieć tak, jak przedstawiają się one dla wędrowca idącego zgodnie z opisem drogi.

Objaśnienia skrótów

LKS	Landeskarte der Schweiz (mapa topograficzna Szwajcarii)
mH	przewyższenie w metrach
wyb.	wybitność topograficzna (różnica wysokości między danym wierzchołkiem a najgłębszą przełęczą leżącą między nim, a najbliższym wyższym od niego wierzchołkiem)
płn., pld., wsch., zach.	strony świata
P.	punkt topograficzny
orogr.	orograficznie (zgodnie z kierunkiem spadku)
godz.	średnia ilość godzin potrzebna do przejścia trasy
CAI, DAV, OAV, SAC	włoskie, niemieckie, austriackie i szwajcarskie stowarzyszenia alpejskie
AAC	Akademischer Alpenclub (akademicki klub alpejski)
tel.	nr telefonu (bez gwarancji)
pryw.	własność prywatna
lod.	lodowiec
schr.	schronisko
przeł.	przełęcz
jez.	jezioro
ark.	arkusz

Celem tego przewodnika nie było stworzenie szczegółowej „instrukcji obsługi” opisywanych tras, a jedynie zgromadzenie informacji potrzebnych do ogólnej orientacji. Ponieważ w wysokich górach warunki wspinaczkowe mogą się znacząco zmieniać w zależności od czynników pogodowych, również wybór najlepszej drogi jest za każdym razem uzależniony od aktualnych okoliczności. Ten wybór i jego konsekwencje w całości zależą od nas i trzeba być naprawdę małodusznym, by nie umieć się z tego cieszyć. Należy jednak pamiętać, że czasem najwłaściwszą decyzją będzie ta o wycofaniu się.

Gdyby pomimo całej ostrożności zdarzyło nam się jednak ulec wypadkowi, pamiętajmy, że telefony komórkowe nie wszędzie mają zasięg. Dlatego kluczowa może okazać się znajomość tradycyjnych alpejskich sygnałów wzywania pomocy:

Wzywianie pomocy: widzialny lub slyszalny sygnał powtarzany **sześć razy na minutę**.

Odpowiedź potwierdzająca zrozumienie: sygnał powtarzany **trzy razy na minutę**.

Wskazówki przy ratownictwie powietrznym

1. Jedna ręka uniesiona do góry oznacza, że pomoc jest niepotrzebna. Dwie ręce uniesione do góry (na kształt litery „Y”, od słowa „yes”) oznaczają: Pomocy! Lądujcie!
2. Aby wylądować, helikopter potrzebuje płaskiego terenu (nie niecki!) o wymiarach 30 x 30 m; w promieniu 100 m nie może być żadnych przeszkód.
3. Przed lądowaniem należy zabezpieczyć wszelkie przedmioty, które mogłyby zostać zdmuchnięte przez wiatr wywołany ruchem śmigła.
4. Nadlatujący helikopter trzeba nakierować przodem do wiatru. Robi to jedna osoba, stojąc plecami do wiatru z wyciągniętymi wysoko w górę ramionami (pozycja „tak”).
5. Po wylądowaniu do śmigłowca można się zbliżyć tylko od przodu i na znak pilota.

Numery alarmowe: w Europie 112, we Włoszech 113
Szwajcarskie Lotnicze Pogotowie Ratunkowe REGA: 1414

Na odsłonię-
tym lodowcu

ALPY BERNEŃSKIE

Masyw ten położony jest po nawietrznej stronie Alp Zachodnich, a jego potężne strome ściany wyrastają wysoko nad pogórzem. Efektem jest duża intensywność opadów w tym rejonie. Nie dziwi zatem, że tu właśnie ukształtowały się dwa najdłuższe alpejskie lodowce: Fiescher i Aletsch. Obok znanych czterotysięczników znajduje się tu również cały szereg pięknych wierzchołków, którym całkiem niewiele brakuje do magicznej granicy 4000 m.

Zachodnie Alpy Berneńskie

Szczyt Les
Diablerets
widziany
z Sex Rouge

Najbardziej charakterystyczne wierzchołki tego masywu wznoszą się wzdłuż głębokiej, szeroko wydrążonej przez plejstoceny doliny Rodanu. Szczyty te osiągają umiarkowane wysokości bezwzględne, lecz dzięki izolowanemu położeniu wyróżniają się wybitnością.

Grand Muveran, 3051 m**(wyb. 1013 m)**

Wielki narożnik zachodnich Alp Berneńskich

1

F+ II

 3 godz.

 1720 mH

Trudności: F+. Spadzisty teren marszowy z odcinkami łatwej wspinaczki.

Wysiętek: 1250 mH podejścia do schroniska (4 godz.), potem jeszcze 470 mH i nieco wspinaczki (1,5 godz.).

Niebezpieczeństwa: Tylko dla doświadczonych, pewnie stąpających turystów.

Wrażenia: Piękna panorama.

Mapy: LKS 1:50 000 ark. 272 St. Maurice; LKS 1:25 000 ark. 1305 Dent de Morcles.

Szczegółowe przewodniki: *Alpes et Préalpes vaudoises*, SAC 2011.

Grand Muveran to potężny wapienny grzebień wznoszący się wysoko ponad zakolem doliny Rodanu pomiędzy Sionem i Bex. Jest to wierzchołek nie bardzo wysoki, lecz stosunkowo trudno dostępny, i jednocześnie, z ponad tysiącmetrową wybitnością, najbardziej samodzielny szczyt Alp Berneńskich. Charakteryzuje się długimi podejściami, a w okolicy szczytowej stromą wspinaczką w częściowo kruchej skale.

Dojazd: Z Riddes w Dolinie Rodanu szosą do Ovronnaz (1332 m).

Dojście do schroniska: Dnem doliny Saille do *schr. Cabane Rambert* (2580 m, SAC Diablerets, 50 miejsc, czynne VI-IX, tel. 0041/27/207 11 22).

Droga na wierzchołek: Ze schroniska idziemy na płn. do stromego żebra w środkowej części ściany płd. (Crête Moret). Tym żebrem w górę po małych skalnych stopniach, trzymając się prawej strony. Dalej wspinamy się szerokim ukośnym kominem, mijając po lewej żółtawą turnię. Po dalszych 30 m skręcamy w lewo i po szerokich półkach (kopczyki) do rynny. Rynną na szczyt.

Widoki: Patrz 3. Les Diablerets.

